

**QORTI ĊIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR IMHALLEF
DR FRANCESCO DEPASQUALE
LL.D. LL.M. (IMLI)**

**Seduta ta' nhar it-Tlieta
l-ewwel (1) ta' Marzu 2022**

Rikors Numru 687/2013 FDP

Fl-ismijiet

Rita Sant (K.I.22863M)

Vs

John Sant (K.I.702559M)

Il-Qorti:-

1. Rat ir-rikors datat 17 ta' Lulju 2013, li permezz tiegħu r-rikorrenti talbet is-segwenti:

- 1. Illi permezz tal-kuntratt pubbliku magħmul mill-kontendenti fit-2 ta' Frar, 2007 minn nutar Dr. Marco Buttigieg, il-kontendenti sseparaw minn xulxin.*
- 2. Illi fi klawnsola 6 A tal-istess kuntratt, il-kontendenti ddikjaraw illi d-dar matrimonjali li ġgib in-numru 95, bl-isem ta' "Redeemer", Triq l-Assedju l-Kbir, Mellieħa kellha tinqasam bejniethom billi l-intimat raġel assenja u trasferixxa lill-esponenti martu aċċettanti n-nofs indiviż fond.*

3. *Illi permezz tal-istess klawsola l-intimat raġel obbliga ruħu li jikkonċedi lill-esponenti martu d-dritt ta' l-użu u abitazzjoni permezz ta' komodat, id-dar imsemmija, bl-esklużjoni tiegħu għall-perjodu ta' ħames (5) snin u ċioe' minn meta, sar il-kuntratt fit-2 ta' Frar, 2007.*
4. *Illi permezz tal-istess klawsola l-kontendenti obbligaw ruħhom li wara l-perjodu ta' ħames snin imsemmi fil-klawsola preċedenti, huma jbiegħu l-imsemmija dar u r-rikavat tal-bejgħ tal-istess dar jinqasam ugwalment bejniethom.*
5. *Illi, pero', skond klawsola 10 (c) (x) tal-imsemmi kuntratt il-kontendenti qablu u ftehm u illi wara ħames snin mid-data tal-kuntratt "ħadd minnhom ma għandu, unilateralment jikkometti spoll kontra l-parti l-oħra u fil-każ li dan jiġri, dik il-parti li tkun hekk wetqet l-ispoll, teħel penali ta' mitt lira (Lm100) kuljum li jdum dan l-ispoll. Dan l-ammont jitnaqqas minn sehem dik il-parti li tkun hekk naqset hekk kif isir il-bejgħ tal-propjeta'."*
6. *Illi skond klawsola 6 B il-kontendenti qablu wkoll li l-mobbli kollha li hemm fid-dar matrimonjali u cioe' fil-fond 95, "Redeemer", Triq l-Assedju l-Kbir, Mellieħa, jibqgħu propjeta' esklussiva tal-mara.*
7. *Illi malul il-ħames snin li r-rikorrenti kienet qed tokkupa d-dar imsemmija bi dritt lilha mogħti kif fuq issemmi, r-rikorrenti giet kostretta li titlaq minnha b'bintha minuri Francesca, peress li kienet qed tiġi kontinwament mhedda u mmoleslata mill-intimat.*
8. *Illi f'it jiem wara t-tluq tar-rikorrenti, l-intimat raġel sewwasew f'Jannar 2010 daħal jabita fid-dar 95, "Redeemer", Triq l-Assedju l-Kbir, Mellieħa, u dan bi ksur tal-istess kuntratt.*
9. *Illi l-aġir tal-intimat kkawża danni lir-rikorrenti li kienet kostretta tidħol f'kera meta marret tgħix ma' bintha minuri f'post ieħor f'Santa Luċija.*
10. *Illi għalkemm ir-rikorrenti sejjhet kemm-il darba lill-intimat sabiex jagħtiha l-għamara propjeta' tagħha li kienet fid-dar 95, "Redeemer", Triq l-Assedju l-Kbir, Mellieħa, dan baqa' inadempjenti u r-rikorrenti reġgħet involviet ruħha fi spiża biex tixtri l-għamara u diversi oġġetti mobbli għad-dar fejn marret tabita f'Santa Luċija.*

Għaldaqstant ir-rikorrenti titlob bir-rispett li din l-Onor Qorti għalfejn m'għandhiex:

1. *Tiddikjara illi l-intimat John Sant kiser il-kuntratt ta' separazzjoni magħmul bejn il-kontendenti fit-2 ta' Frar, 2007 meta bil-molestja tiegħu huwa ma ħalliex lir-rikorrenti tibqa' tgħix fid-dar matrimonjali 95, "Redeemer", Triq l-Assedju l-Kbir, Mellieħa, u minflok daħal huwa joqgħod fiha;*

2. *Tikkundanna lill-intimat sabiex iħallas lir-rikorreni l-penali hekk ikkontemplata fl-artikolu 10 (c) (x) tal-kuntratt imsemmi;*
3. *Tiddikjara illi l-intimat ikkaġuna danni lir-rikorreni meta (i) din kienet kostretta li titlaq mid-dar matrimonjali ma' bintha minuri u tidhol fi spiża ta' kera oħra u meta (ii) l-intimat naqas li jagħtiha l-għamara u l-oġġetti mobbli propjeta' tagħha li kienu fid-dar matrimonjali bir-riżultat li r-rikorreni kienet kostretta li tidhol fi spiża ulterjuri sabiex tixtri għamara u ħafna mobbli ġdida għad-dar feju marret tabita;*
4. *Tillikwida d-danni kollha hekk sofferti mir-rikorreni b'riżultat tal-aġir tal-intimat; u*
5. *Tikkundanna lill-intimat iħallas lir-rikorreni dawk id-danni kollha minnha sofferti u hekk likwidati minn din l-Onor Qorti.*

Bl-ispejjeż ta' din l-istanza kontra l-intimat li qed jiġi mħarrek in subizzjoni.

2. Rat illi fit-13 ta' Awissu 2013 l-intimat John Sant irrisponda għal dak mitlub billi qajjem s-segwenti difiżi.
 1. *Illi fl-ewwel lok u in linea preliminari r-rikorreni għandha tiddikjara taħt liema artiklu tal-liġi qiegħda tibbaża l-azzjoni tagħha;*
 2. *Illi fl-ewwel lok u in linea preliminari l-azzjoni odjerna hija waħda preskritta ai termini ta' l-artikoli 534 tal-Kap 16 tal-Liġijiet ta' Malta u dan peress li l-molestja li qed tippremetti r-rikorreni se mai seħħ iktar minn sena ilu;*
 3. *Illi in linea preliminari wkoll l-azzjoni odjerna hija waħda preskritta ai termini ta' l-artikolu 535 tal-Kap 16 tal-Liġijiet ta' Malta u dan peress li l-ispoll li qed tippremetti r-rikorreni se mai seħħ iktar minn xahrejn ilu;*
 4. *Illi mingħajr preġudizzju għas-suespost qiegħed jiġi eċċepit li hemm kawża fi stadju avanzat tal-provi fl-ismijiet inversi li fihom qed jiġu impjunati xi artikoli tal-kuntratt indikat tat-2 ta' Frar 2007 fosthom it-titolu tad-dar matrimonjali in kwistjoni 95, "Redeemer", Triq l-Assedju l-Kbir, Mellieħa, u għalhekk għandu jkun hemm waqfien ta' din il-kawża sakemm tiġi deċiża l-kawża fl-ismijiet, Sant John vs Sant Rita (347/2008 JPG) li s-smiegħ tagħha qed imħolli għat-30 ta' Ottubru 2013;*
 5. *Illi fil-mertu t-talbiet tar-rikorreni għandhom jiġu respinti bl-ispejjeż kontra r-rikorreni u dan peress li t-talbiet tagħha huma infondati fil-fatt u fid-dritt u dan peress li l-eċċipjenti mhux responsabbli għall-fatt li r-rikorreni ma baqgħetx tgħix fid-dar 95, "Redeemer", Triq l-Assedju l-*

Kbir, Mellieħa stante li hija abbandunat dan il-fond minn jeddha biex tmur tikkoabita mas-sieħeb tagħha;

6. *Illi kienet ir-rikorrenti minn jeddha u b'volonta tagħha li telqet tgħix il-bogħod mill-fond 95, "Redeemer", Triq l-Assedju l-Kbir, Mellieħa u mhux minħabba molestja minn naħa ta' l-eċċipjenti;*
7. *Illi għalhekk isegwi li ma hemmx danni x'jiġu likwidati favur ir-rikorrenti;*
8. *Salv eċċezzjonijiet premessi mil-liġi;*

Bl-ispejjeż kontra l-attriċi li minn issa qed tiġi ingunta għas-subizzjoni.

3. Rat illi fit-30 ta' April 2015, wara li ġie debitament awtorizzat, l-intimat ippreżenta eċċezzjonijiet ulterjuri fejn qajjem is-segwenti difiżi: (fol 51)
 1. *Illi l-ewwel talba attriċi hija milquta bid-dekadenza ta' xahrejn skond l-Artikolu 535 tal- Kap 16 tal-Liġijiet ta' Malta;*
 2. *Illi mingħajr preġudizzju għas-sueċċepiet l-ewwel talba attriċi hija wkoll milquta bid-dekadenza ta' sena skond l-Artikolu 534 tal-Kap 16 tal-Liġijiet ta' Malta;*
 3. *Illi jsegwi għalhekk li t-tieni talba attriċi hija milquta bid-dekadenza ta' xahrejn skond l-Artikolu 535 tal-Kap 16 tal-Liġijiet ta' Malta;*
 4. *Illi jsegwi wkoll li t-tieni talba attriċi hija mingħajr preġudizzju għas-suespost milquta bid-dekadenza ta' sena skond l-Artikolu 534 tal-Kap 16 tal-Liġijiet ta' Malta;*
 5. *Illi t-tielet, ir-raba' u l-ħames talba attriċi huma preskritti ai termini ta' l-artikolu 2153 tal-Kap 16 tal-Liġijiet ta' Malta li jgħid li "L-azzjoni għal ħlas tal-ħsarat mhux ikkaġunati b'reat taqa' bi preskrizzjoni bl-egħluq ta' sentejn"*

Provi:

4. Rat illi fit-23 ta' Ottubru 2013 il-kawża ġiet differita għall-provi intimati dwar l-ewwel erbgħa eċċezzjonijiet preliminari.
5. Rat ix-xhieda ta' **Victoria Camilleri**, bint ir-rikorrenti iżda mhux tal-intimat, prodott mill-intimat u mogħtija fil-15 ta' April 2014 (fol 30).
6. Rat l-affidavit ta' **Brandon Camilleri**, iben ir-rikorrenti iżda mhux tal-intimat, prodott mill-intimat u ippreżentat fis-7 ta' Ottubru 2014 (fol 34).

7. Rat illi fis-7 ta' Ottubru 2014, l-intimat iddikjara illi ma kellux provi oħra dwar l-ewwel erbgħa eċċezzjonijiet.
8. Rat l-affidavit ta' **Rita Sant** ipprezentat fis-26 ta' Jannar 2016 (fol 60).
9. Rat l-affidavit ta' **Pija Giordmaina**, ħabiba tar-rikorrenti, ipprezentat fl-10 ta' Marzu 2016 (fol 97).
10. Rat illi fis-26 ta' April 2016, il-partijiet għarrfu lill-Qorti li kienu qed jippruvaw jittransiġu.
11. Rat li fl-24 ta' Novembru 2016, fuq talba tar-rikorrenti, il-każ gie differit *sine die*.
12. Rat illi, wara talba tar-rikorrenti tat-2 ta' Mejju 2017, il-kawża reġgħet giet riappuntata fit-2 ta' Mejju 2017.
13. Rat illi fil-15 ta' Ġunju 2017, il-kawża giet kkanċellata minn fuq il-lista.
14. Rat illi fid-19 ta' Ġunju 2017, ir-rikorrenti għamlet talba biex il-kawża tiġi riappuntata w il-kawża giet riappuntata għat-2 ta' Novembru 2017.
15. Rat illi fit-2 ta' Novembru 2017, il-kawża giet differita għall-provi rikorrenti.
16. Rat l-affidavit ta' **Rita Sant**, ipprezentat fil-15 ta' Frar 2018 (fol 133).
17. Rat ix-xhieda tal-**Ispettur Godwin Scerri** ipprezentata fil-15 ta' Frar 2018 u eżebixxa serje ta' rapporti ġia pprezentati preċedentement mir-rikorrenti. (fol 136)
18. Rat l-affidavit ta' **Pija Giordmaina** ipprezentata fis-17 ta' April 2018 (fol 142).
19. Rat ix-xhieda ta' **WRPC 3018 Ismene Fenech** datata 4 ta' Ottubru 2018 u gie pprezentat il-fedina penali ta' John Sant bħala Dok IF (fol 149-159).
20. Rat illi fl-4 ta' Ottubru 2018, ir-rikorrenti ddikjarat illi ma kellhiex aktar provi x'tipprezenta. (fol 161)
21. Rat l-affidavit ta' **John Sant** ipprezentat fit-22 ta' Jannar 2019 (fol 163).
22. Rat l-affidavit ta' **Jessica Camilleri**, bint ir-rikorrenti iżda mhux ta' l-intimat, ipprezentat mill-intimat fit-22 ta' Jannar 2019 (fol 166).
23. Rat illi dina l-Qorti, kif komposta, ħadet konjizzjoni tal-atti fit-8 ta' Ottubru 2019, fejn giet mgħarrfa illi l-intimat ried jagħmel il-kontro eżami ta' Rita Sant u Pia Giordmaina.
24. Rat li giet eżebita vera kopja ta' sentenza datata 9 ta' Ottubru 2019 fl-ismijiet John Sant vs Rita Sant mill-Qorti Ċivili (Sezzjoni tal-Familja) (fol 114B).
25. Semgħet ix-xhieda, in kontro eżami, ta' Rita Sant datata 7 ta' Novembru 2019 (fol 115).

26. Semgħet ix-xhieda, in kontro eżami, ta' Pia Giordmaina datata 29 ta' Settembru 2020 (fol 138).
27. Rat ix-xhieda, in kontro eżami, ta' John Sant datata 9 ta' Ġunju 2021 (fol 156).
28. Rat illi fid-9 ta' Ġunju 2021, l-istadju tal-ġbir tal-provi ngħalaq u l-kawża ġiet differita għas-sottomissjonijiet bil-miktub tal-partijiet.
29. Rat li permezz ta' nota ippreżentata minn John Sant datata 25 ta' Ottubru 2021, ippreżentata bħala Dok A, kopja tas-sentenza tal-Qorti tal-Appell datata 25 ta' Frar 2021 (fol 193).
30. Rat in-nota ta' sottomissjonijiet ta' Rita Sant ippreżentata fis-27 ta' Awissu 2021 (fol 184).
31. Rat in-nota ta' sottomissjonijiet ta' l-intimat John Sant ippreżentata fl-24 ta' Novembru 2021 (fol 211).
32. Rat illi fl-24 ta' Novembru 2021, il-kawża ġiet differita għas-sentenza fuq il-meritu kollu quddiemha.

Fatti tal-każ

33. Jirriżulta li l-partijiet isseparaw permezz ta' kuntratt ta' separazzjoni datat 2 ta' Frar 2007.
34. Jirriżulta wkoll li fi klawwsola 6A tal-kuntratt, il-partijiet iddikjaraw li d-dar 95, "Redemeer", Triq l-Assedju l-Kbir, Mellieħa, u ġie konċess id-dritt lir-rikorrenti tabita fl-imsemmi fond għal perjodu ta' ħames snin.
35. Jirriżulta wkoll li permezz tal-klawwsola 6A tal-kuntratt ta' separazzjoni, il-partijiet obbligaw ruħhom li, wara l-perjodu ta' ħames snin, ibiegħu din id-dar u r-rikavat jinqasam ugwalment bejniethom.
36. Jirriżulta li skont il-klawwsola 10(c)(x) tal-kuntratt ta' separazzjoni ġie stipulat hekk:
"... wara ħames (5) snin mid-data ta' dan l-att, il-partijiet jaqblu li ħadd minnhom m'għandu unilateralment jikkometti spoll kontra l-parti l-oħra u fil-każ li dan jiġri, dik il-parti li tkun hekk wettqet l-ispoll, tehel penali ta' mitt lira (Lm100) kuljum li jdum dan l-ispoll. Dan l-ammont jitnaqqas minn sehem dik il-parti li tkun hekk naqset hekk kif isir il-bejgħ tal-propjeta."
37. Ir-rikorrenti qed issostni li ġiet kostretta titlaq mill-imsemmija dar fil-Mellieħa, flimkien ma' bintha minuri Francesca, peress li allegatament kienet mhedda u mmolestata mill-intimat.

38. Għalhekk, hija talbet lill-Qorti sabiex tiddikjara illi l-intimat kiser il-kuntratt billi mmollestaha w giegħla toħroġ mid-dar u eventwalment mar jgħix fid-dar hu, bir-riżultat illi kellu jiġi ordnat iħallas il-penali ta' Lm100 kuljum stabbilit fl-Artikolu 10 (c) (x) tal-kuntratt, ossija dak stipulat f'każ li parti tikkommetti spoll.
39. Ir-rikorrenti talbet ukoll li jiġi dikjarat illi l-intimat naqas milli jagħtiha l-għamara tagħha u għalhekk kellu jiġi kkundannat iħallasha d-danni minnha inkorsi riżultat ta' tali nuqqas minnu kkawżat.
40. Mill-banda l-oħra, illi l-konvenut irrespinga il-pretensjonijiet tar-rikorrenti billi saħaq li l-azzjoni odjerna hija waħda preskritta bit-trapass ta' sena a tenur tal-artikolu 534 u ta' xahrejn a tenur ta' l-artikolu 535 tal-Kap 16 tal-Liġijiet ta' Malta kif ukoll bit-trapass ta' sentejn ai termini tal-Artikolu 2153 tal-Kap 16 għal dak illi jirrigwarda danni mitluba.
41. Fil-mertu, il-konvenut eċċepixxa li t-talbiet fir-rikors promotur huma infondati fil-fatt u fid-dritt, stante li r-rikorrenti abbandunat minn jeddha l-fond fil-Mellieħa sabiex tmur tikkoabita mas-sieheb tagħha, mingħajr ma saret l-ebda molestji da parti tal-intimat.

L-ewwel eċċezzjoni preliminari tal-intimat

42. Fl-ewwel eċċezzjoni preliminari ipprezentata fit-13 ta' Awissu 2013, l-intimat eċċepixxa, li r-rikorrenti trid tiddikjara taħt liema artikolu tal-liġi hija qed tibbaża l-azzjoni tagħha.
43. Il-Qorti tosserva illi huwa minnu li r-rikorrenti ma indikatx abbażi ta' liema artikolu tal-liġi hija qed tibbaża l-azzjoni. Madankollu, jirriżulta ċar li l-klawsola prinċipali mertu tal-każ in eżami, hija l-klawsola 10, u aktar preċiżament sub-artikolu (c) (x) tal-istess kuntratt ta' separazzjoni.
44. Jirriżulta ċar illi din il-klawsola titkellem speċifikatament dwar spoll, u r-rikorrenti, kemm permezz tar-rikors promotur, kif ukoll fix-xhieda varja tagħha, qiegħda tilmenta minn allegata molestja u theddid fil-konfront tagħha, huwa ċar mill-assjem tal-atti kollha, li l-kawża odjerna hija azzjoni ta' spoll.
45. Għalhekk, il-Qorti mhix ser tieħu aktar konjizzjoni ta' l-ewwel eċċezzjoni preliminari tal-intimat.

Meritu tal-każ

46. Jidher ċar li r-rikorrenti qed tipproċedi b'dina l-kawża sabiex jiġi dikjarat li l-intimat immolestaha u, bħala riżultat, kiser il-klawsola 10 (c)(x) tal-kuntratt ta' separazzjoni, li għalhekk wassalha sabiex titlob danni għaliex kellha toħroġ mill-imsemmi fond fil-Mellieħa, liema fond kien preċedentement il-fond konjugali, qabel il-waqt.

47. Minn naha l-oħra, l-intimat sostna li l-azzjoni tinsab preskritta u di piu`, sostna li m'hemmx danni x'jiġu likwidati peress li l-intimat ma kkommetta ebda molestji.

Il-klawsola 10(c) (x) fil-ftehim ta' separazzjoni bejn il-kontendenti.

48. Jibda biex jingħad li fil-proċeduri fl-ismijiet John Sant vs Rita Sant, Rik. Ġuramentat Numru 347/2008, imsemmija mill-intimat fir-raba' eċċezzjoni tiegħu, fejn l-intimat talab illi l-annullament tal-klawsola Nru 6 B tal-kuntratt ta' separazzjoni, fejn ġie dikjarat illi d-dar matrimonjali kienet taż-żewġ partijiet, ġiet deċiża kontra l-intimat fl-ewwel istanza u ġiet ikkonfermata mill-Qorti tal-Appell fis-27 ta' Marzu 2020.
49. Għalhekk, ma hemm ebda kontestazzjoni illi, a tenur tal-kuntratt ta' separazzjoni iffirmit fit-2 ta' Frar 2007, il-propjeta 95, Redeemer, Triq l-Assedju l-Kbir, Mellieħa, kienet taż-żewġ partijiet.
50. Jirrizulta illi fil-kuntratt ta' separazzjoni mertu tal-kawża odjerna, il-klawsola 10(c) (x) jstipula hekk: (fol 13)

“Illi wara ħames (5) snin mid-data ta' dan l-att, il-partijiet jaqblu li hadd minnhom m'għandu unilateralment jikkometti spoll kontra l-parti l-oħra, u f'każ li dan jiġri, dik il-parti li tkun hekk wettqet l-ispoll, tehel penali ta' mitt lira (LM100) kuljum li jdum dan l-ispoll. Dan l-ammont jitnaqqas minn sehem dik il-parti li tkun hekk naqset hekk kif isir il-bejgħ tal-propjeta`.”

51. Ir-rikorrenti qiegħda tikkontendi illi l-intimat kiser tali obbligu, w għalhekk għandu jiġi kkundannat iħallas penali kif ukoll danni.
52. Il-Qorti, f'dan l-istadju, tosserva illi jidher evidenti, li r-rikorrenti qed tibbaża l-azzjoni tagħha fuq din il-klawsola 10(c) (x) tal-kuntratt ta' separazzjoni u ssostni li hija ġiet immolestata mill-intimat, b'hekk kellha titlaq mid-dar matrimonjali, wara li kien sar il-ftehim ta' separazzjoni bejn il-partijiet - għalhekk, il-kawża odjerna hija azzjoni ta' spoll.
53. Għalhekk, il-Qorti jeħtieġ illi tqis l-elementi tal-azzjoni ta' spoll qabel ma tkompli tikkunsidra t-talba.

Spoll – Elementi u Kunsiderazzjonijiet

54. Huwa affermat u risaput, li għall-azzjoni ta' spoll ai termini tal-**artikolu 535 tal-Kodiċi Ċivili**, jeħtieġu tlett elementi:
- (i) Possedisso
 - (ii) Spoliatum fuisse
 - (iii) Infra bimester deduxisse

55. Jirrizulta mill-ġurisprudenza kif ritenut fil-każ **Carlo sive Charles Cardona et vs Francesco Tabone**, Appell Ċivili deċiż fid-9 ta' Marzu 1992, li:

“Materja ta' din l-azzjoni, ma tagħtix lok għal ebda indaġini oħra barra dik li tistabilixxi (a) il-fatt tal-pussess/detenzjoni u (b) il-fatt tal-ispoll.... stante li din l-indaġini hija waħda limitatissima rigoruża u skarna.”

56. Rigward l-element tal-“pussess” jinsab ribadit fil-każ **Kaptan Stefano Xuereb vs Nobbli Charles Sant Fournier**, Appell Ċivili deċiż fit-12 ta' Diċembru 1952:

“Huwa magħruf illi l-pussess meħtieġ huwa dak materjali u de facto, ikun x'ikun, u mhux meħtieġ il-prova li l-attur għandu dritt ta' proprjeta` jew ta' servitu` fuq il-ħaġa li minnha huwa ġie spoljat bi vjolenza jew klandestinament. Anzi hemm ir-rekwiżit tal-pussess anke meta dak li hu spoljat għandu sempliċi detenzjoni.”

57. Għaldaqstant, sabiex tirnexxi azzjoni ta' spoll, mhuwiex meħtieġ li l-pussessur ikun privat mit-tgawdija tal-ħaġa jew ostakolat b'mod determinat fl-użu tal-ħaġa - huwa biżżejjed li jkun imfikkil fil-mod ta' kif igawdi dik il-ħaġa. (Ara **Francis Grogan vs Shawn Scerri et** deċiża mill-Prim' Awla fit-2 ta' Diċembru 2004).

58. Referibbilment għall-element tal-ispoll, fil-każ **Joseph Scerri vs Spiridione Falzon** deċiża mill-Prim' Awla fl-24 ta' Jannar 1958 ingħad:

“Spoll vjolenti huwa kwalsiasi att arbitrarju li jsir bil-forza privata kontra l-volonta` tal-ispoljat; u l-att ikun arbitrarju mhux biss meta jikkostitwixxi reat kontra l-liġi iżda anke meta jiġi kompjut arbitrarjament u kontra l-volonta` tal-pussessur, b'mod li jista' jagħti lok għal azzjoni ta' danni kontra min ikun għamel dak l-att.”

59. Inoltre, sabiex jirrikorri l-fatt materjali tal-ispoll, biżżejjed li jkun hemm nuqqas ta' kunsens espress jew taċitu ta' min isofri l-ispoll. Għalhekk, l-att spoljattiv irid ikun sar kontra l-kunsens tal-pussessur. (Ara **John Mifsud vs John Giordmaina et** deċiża mill-Prim' Awla fit-23 ta' April 2012). F'dan il-kuntest, huwa relevanti l-kliem ta' **Pacifici Mazzoni**, spoll vjolenti huwa “qualunque atto arbitrio che per forza private si compia contro la volontarieta` dello spogliato.” (Vol.III Sez. 52. “**Emanuel Falzon et vs Michael Vella et** deċiż mill-Prim' Awla fl-10 ta' Ottubru 2011).

60. Finalment, it-tielet element rikjest għall-azzjoni ta' spoll, huwa *t-terminu ta' xahrejn* li jibda jiddekorri minn meta sar l-att spoljattiv. (Ara **Dr. Frank Xavier Vassallo et vs Joseph Baldacchino et**, Appell Ċivili deċiż fl-4 ta' Diċembru 1998).

61. Peress li t-terminu ta' xahrejn huwa element kostituttiv u essenzjali għal din l-azzjoni, li l-azzjoni ġiet ipprezentata entro x-xahrejn għandu jiġi ppruvat mir-rikorrenti li jkun ipprezenta l-każ għal azzjoni ta' spoll. (Ara **Alfred P. Farrugia noe et vs Peter Paul Cutajar noe** deċiża mill-Prim' Awla Qorti Ċivili fit-13 ta' Frar 1994).

62. Applikati dawn il-prinċipji għall-fattispeċje tal-każ in eżami, il-Qorti tosserva li mhuwiex ikkontestat u jinsab ippruvat li r-rikorrenti kienet ingħatat id-dritt li tibqa' ttrissjedi fil-fond, fil-Mellieħa, stante li kienet id-dar matrimonjali.
63. Madankollu, jirriżulta wkoll, minn eżami akkurat tax-xhieda, li hija ma baqgħetx ttrissjedi fl-imsemmi fond minn Jannar 2010. Dana ġie kkonfermat anke mir-rikorrent stess fejn, in kontro eżami (vide fol 117 – Vol 2), hi kellha bżonn electrician għal karozza u, meta kienet għandu jirringalha l-elettriku, induna illi hija kienet beżgħana u għalhekk offrieha illi taqbad it-tfal u tmur toqgħod miegħu. Ir-rikorrenti, di fatti, aċċettat tali offerta u marret tgħix mal-electrician tal-karozza tagħha, li eventwalment miegħu hija bdiet relazzjoni li għadha għaddejja sa issa.
64. Jingħad ukoll illi, t-tfal tar-rikorrenti stess, lkoll mhux tfal ta' l-intimat, kemm Victoria Camilleri u Brandon Camilleri li lkoll kienu baqgħu jtrissjedu fil-fond fil-Mellieħa mar-rikorrenti, kif ukoll Jessica Camilleri, li kienet ittiegħdet tgħix mar-rikorrenti, lkoll ikkonfermaw illi r-rikorrenti f'Jannar 2010, qabdet u telqet minn din id-dar ħabta u sabta, b'mod li ma reggħetx irritornat ħlief biex tieħu ħwejjigħa.
65. Brandon Camilleri ta' xhieda dettaljata taż-żmien meta ġara dan, u spjega li kien biss ġimgħat wara li r-rikorrenti ommhom kienet telqet mid-dar biex tmur toqgħod mas-sieħeb ġdid tagħha, li John Sant mar iħabbat il-bieb tad-dar fil-Mellieħa sabiex jara fejn kienet ir-rikorrenti, u ġie mgħarraf li kienet telqet mid-dar mingħajr ma għarrfithom b'xejn.
66. Victoria Camilleri, bħal Brandon Camilleri, ikkonfermat, li meta telqet ir-rikorrenti u abbandunat id-dar matrimonjali, dana kien f'Jannar 2010.
67. Jirriżulta wkoll mix-xhieda ta' Jessica Camilleri, li kienet ittiegħdet mir-rikorrenti meta telqet mid-dar, li r-rikorrenti kienet telqet mill-imsmemi fond fil-Mellieħa ħabta u sabta u dan sabiex tmur ttrissjedi mas-sieħeb tagħha Mario Zahra f'Santa Luċija.
68. Għalhekk, jidher ċar, li r-rikorrenti telqet mill-fond fil-Mellieħa b'għażla libera tagħha, possibbilment wara illi sar xogħol ta' elettriku b'suċċess fil-karozza tagħha, u mhux għaliex ġiet immolestata jew kostretta kif qed tallega fil-premessi u fix-xhieda.
69. Abbażi ta' dan, għandu jingħad li r-rikorrenti bl-ebda mod ma tista' tippretendi li, għaliex hija presumibbilment kien għad għandha ċ-ċavetta tal-fond fejn kienet qed ttrissjedi fil-Mellieħa, għalhekk għandu jitqies li ġiet immolestata fil-pussess tagħha. Dan qed jingħad għaliex, anke mir-rapporti tal-Pulizija eżebiti, jidher evidentement li r-rikorrenti kienet għamlet rapport fit-18 ta' Mejju 2010, fejn irrappurtat li l-intimat John Sant daħal jtrissjedi fl-imsemmi fond fil-Mellieħa, u li biddel is-serratura.
70. Il-Qorti tosserva li huwa ikkoroborat u kkonfermat li John Sant daħal joqgħod fl-imsemmi fond flimkien ma' Victoria Camilleri u Brandon Camilleri, ġimgħat wara illi r-rikorrenti telqet mid-dar mingħajr ritorn.
71. Għalhekk, ma jirriżultax mill-provi, li John Sant kien immolestaha u kkostringiha titlaq mid-dar, anzi jidher ċar illi hija telqet mid-dar b'decizjoni libera tagħha sabiex tmur

- toqgħod f' residenza oħra f' Santa Luċija ma' Mario Zahra, electrician tal-karozzi li sar partner tagħha wkoll.
72. Tenut kont ta' dan, huwa evidenti, li l-ewwel żewġ elementi tat-teħid tal-pussess, u tal-att spoljattiv ma ġewx ippruvati u ma jissussistux.
73. Għandu wkoll jiġi kkunsidrat it-tielet element rikjest għal actio spoliu – ossija il-preskrizzjoni ta' xahrejn. Ġie stabbilit, li r-rikorrenti telqet definittivament mill-imsemmi fond fil-Mellieħa f' Jannar 2010, u fit-18 ta' Mejju 2010 għamlet rapport għand il-Pulizija. Madankollu, l-każ in eżami ġie ppreżentat fis-17 ta' Lulju 2013.
74. Fil-każ **Norman Vassallo vs Filomena Esposito**, Appell Ċivili deċiż fit-18 ta' Ġunju 1993 fejn ingħad:
- “Meta tingħata l-eċċezzjoni li l-azzjoni ta' spoll privileġġjat ma saritx fiż-żmien preskritt mil-liġi, il-prova ta' dan tinkombi fuq l-eċċipjenti għaliex skont l-Artikolu 562 tal-Kap 12, l-obbligu tal-prova tal-fatt imiss dejjem lil min jallegah.”*
75. Fid-dawl tas-suespost, il-Qorti tosserva li l-intimat irnexxielu jipprova li l-azzjoni ma saritx entro t-terminu estintiv ta' xahrejn.
76. Apparti minn hekk, a differenza ta' dak sostnut mir-rikorrenti, fejn tgħid li hija kienet kostretta titlaq mid-dar minħabba allegata molestja u theddid, dana ma jirriżultax vera. Anzi, it-teżi tar-rikorrenti hija kontradetta minn tlett it-tfal tagħha stess, li ma humiex wild ta' l-intimat, ossija Jessica Camilleri, Brandon Camilleri u Victoria Camilleri, fejn il-koll xehdu u kkonfermaw li r-rikorrenti qabdet u abbandunat id-dar fejn kienet qed tirisjedi fil-Mellieħa sabiex marret toqgħod f' Santa Luċija flimkien mas-sieheb ġdid tagħha, l-electrician tal-karozzi Mario Zahra.
77. Għalhekk l-azzjoni ta' danni riżultanti minn spoll ma jistgħux jiġu kkunsidrati minn dina l-Qorti, peress illi qatt ma kien hemm spoll fil-konfront tar-rikorrenti.

Eċċezzjoni ta' preskrizzjoni:

78. Jirriżulta illi l-intimat ippreżenta eċċezzjonijiet darbtejn, darba fit-13 ta' Awissu 2013 (fol 22), u darba oħra fit-30 ta' April 2015 (fol 51), fejn filwaqt illi fl-ewwel eċċezzjoni minnu ppreżentati, qajjem preskrizzjoni ta' sena abbażi tal-Artikolu 534 u ta' xahrejn abbażi tal-Artikolu 535 tal-Kap 16, fit-tieni eċċezzjonijiet minnu ppreżentati, reġa' rrepeta l-eċċezzjonijiet ta' preskrizzjoni a tenur tal-Artikolu 534 u 535 tal-Kap 16, kif ukoll qajjem eċċezzjoni ulterjuri ta' preskrizzjoni ta' sentejn a tenur tal-Artikolu 2153 tal-Kap 16.
79. Kif ġia fuq stabbilit, ir-rikorrenti telqet mid-dar ġewwa l-Mellieħa f' Jannar tas-sena 2010 u jirriżulta li kienet ben a korrent tal-fatt illi l-intimat kien daħal fir-residenza li

- hija kienet tleqet minnha, u dana peress illi fit-18 ta' Mejju 2010 għamlet rapport lill-Pulizija – madanakollu, l-proċeduri odjerni ġew intavolati fis-17 ta' Lulju 2013.
80. Dwar l-ewwel żewġ talbiet tar-rikorrenti, għandu jingħad li l-eċċezzjoni ta' preskrizzjoni a tenur tal-Artikolu 534 ġia ġie kkunsidrat fid-dettall aktar 'il fuq, fejn ġie stabbilit illi l-azzjoni tar-rikorrenti hija bbażata fuq azzjoni ta' "spoil", kif definit fil-kuntratt ta' separazzjoni ta' bejniethom, u għalhekk il-preskrizzjoni applikabbli għal tali azzjoni, ossija dik tal-Artikolu 535 tal-Kap 16 għandha tapplika.
 81. Għalhekk, l-preskrizzjoni ta' sena abbażi tal-Artikolu 534 ma tistax titqies bħala applikabbli fil-każ odjern.
 82. Madanakollu, il-Qorti tosserva wkoll illi anke kieku, remotement, il-każ odjern kellu jitqies bħala azzjoni ta' molestja abbażi tal-Artikolu 534, xorta waħda l-azzjoni odjerna għandha titqies bħala preskritta bit-trapass ta' sena.
 83. It-tielet u l-aħħar preskrizzjoni mqajjma mill-intimat hija dik ta' sentejn abbażi tal-Artikolu 2153 tal-Kap 12.
 84. Jirriżulta illi tali preskrizzjoni tapplika in rigward ta' azzjonijiet għal ħlas ta' ħsar, liema ħsar, fejn fil-każ odjern, jidher illi huwa l-baži tat-tielet, raba' u ħames talba rikorrenti.
 85. Il-Qorti, madanakollu, qabel ma tikkunsidra tali eċċezzjoni, tqis illi għandha tikkunsidra t-talba tar-rikorrenti għal danni.

Danni

86. Jirriżulta li r-rikorrenti tramite t-tielet, raba' u ħames talba qed titlob danni għal żewġ raġunijiet. Fl-ewwel lok, qed titlob danni għaliex kienet kostretta titlaq mid-dar, u kienet kostretta tidhol f'kera oħra. Fit-tieni lok, ir-rikorrenti qed titlob ukoll danni rigwardanti għamara li kienet fid-dar matrimonjali, li l-intimat allegatament naqas li jtiha lura b'mod li kienet kostretta tidhol fi spejjeż biex terġa tixtri għamara oħra.
87. Il-Qorti, madanakollu, tqis illi għandha tagħmel is-segwenti osservazzjonijiet:
 - a. Jiġi osservat, l-ewwel u qabel kollox, li ma ġiex ippruvat li r-rikorrenti ġiet kostretta titlaq mid-dar
 - b. Jiġi osservat wkoll illi, għalkemm il-kawża ilha pendenti aktar minn disgħa snin, fl-ebda stadju ma r-rikorrenti qatt eżebiet jew ippruvat spejjeż inkorsi għal kera ġdida.
88. Il-Qorti tirrileva li, li meta jiġu reklamati danni, jinkombi fuq min qed jallega d-danni li jipprova d-danni pretiżi. Fil-każ odjern, id-danni kif pretiżi, ma ġew bl-ebda mod sostanzjali bi provi. Fis-sottomissjonijiet tar-rikorrenti, indikat bħala danni r-rifużjoni

- ta' Ewro 5230, u d-danni rigwardanti kera ta' Ewro 600 fix-xahar, madakollu ma gewx sostanzjati bil-provi.
89. Għalhekk, kwalsiasi talba għad-danni, kif mitluba fit-tielet, ir-raba' u l-ħames talba tar-rikors promotur, ma gewx ippreżentati.
90. Apparti minn hekk, jirriżulta li, kif ġia osservat aktar 'il fuq, ir-rikorrenti telqet mid-dar f'Jannar 2010 u qatt ma marret lura, filwaqt illi l-kawża odjerna giet ippreżentata f'Lulju 2013. Ladarba ma giet ippreżentata ebda interpellazzjoni ġudizzjarja qabel il-kawża odjerna, jidher ċar illi l-azzjoni għad-danni hija wkoll kolpita bit-trapass tal-perjodu preskrittiv kif stabbilit fl-Artikolu 2153 tal-Kap 16.
91. Għalhekk, it-talbiet għad-danni kif indikati fit-tielet, raba' u ħames talbiet, ma jistgħux jitqiesu favorevolment minn dina l-Qorti.
92. Fid-dawl tas-suespost, għalhekk, ser tiċhad it-talbiet kollha tar-rikorrenti.

Konkluzjoni

Il-Qorti,

Wara illi rat l-atti kollha proċesswali kollha ppreżentati quddiemha;

Wara illi rat is-sottomissjonijiet tal-abbli difensuri tar-rikorrenti u tal-intimat;

Tgħaddi biex taqta' u tiddeċiedi l-vertenza odjerna billi:

Tiċhad it- talbiet kollha tar-rikorrenti għall-motivi fuq spjegati.

L-ispejjeż għall-proċedura odjerna għandhom ikunu a kariku tar-rikorrenti.

Francesco Depasquale LL.D. LL.M. (IMLI)

Imħallef

Rita Sciberras

Deputat Registratur